17. පුරාණ වාරි කර්මාන්තය හා සම්බන්ධ බදු හා නීතිරීති පිළිබඳව සිදු කරනු ලබන අධ්‍යයනයක්

අයි. ඒ. යූ. පුෂ්පමාලි

හැඳින්වීම

කෘෂිකාර්මික රටක් වූ ශ්‍රී ලංකාවේ හුදු දෛනික පරිභෝජනයෙන් ඔබ්බට ගොස් ගොවිතැන සඳහා ජලය අත්‍යවශ්‍යය සාධකයක් විය. වසර දහස් ගණනකට පෙර ශ්‍රී ලාංකේය ශිෂ්ටාචාරයට මුල් පදනම වැටෙන්නේ ද ජලයෙන් සශ්‍රීක වූ සරු භූමිය නිසාවෙන්ම ය. ස්වයංපෝෂිත රාජ්‍යයක් බිහි කිරීමේ අරමුණින් යුතුව හෙළ රජවරු උසස් තාක්ෂණික අංගවලින් හෙබිව අනාගතයටත් ශක්තිමත්ව පවත්නා අයුරින්, ආරක්ෂිත, අගනා වාරි පද්ධතීන් රාශියක් නිර්මාණය කළාහු ය.

රාජ්‍යයක වියදම් පියවා ගැනීම සඳහා රජය මඟින් බදු අය කර ගනු ලබන අතර ජනතාවගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා රජය මගින් විවිධ සේවාවන් පවත්වාගෙන යනු ලැබේ. ජනතාවගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම රාජ්‍ය පාලකයාගේ යුතුකම බව දීඝ නිකායේ සඳහන් ය. මහජනතාව විසින් රජයට බදු ගෙවීම සහ ජනතාවගේ අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා රජය විසින් අවශ්‍ය පියවර ගැනීම බුද්ධ කාලීන සමාජය තුළ ද සිරිතක් වශයෙන් පැවති බව තවදුරටත් සූත්‍ර දේශනාවන්ගේ සඳහන් ය. වාරි මාර්ගවල උපයෝගීතාවෙන් කෘෂිකාර්මික කටයුතු සඳහා ජලය ලබාගත් අතීත ගොවීන් ඒ ලබාගත් ජලය සඳහා රජයට බද්දක් ගෙවූ බව සෙල්ලිපිවල මෙන්ම වංසකතා සාහිත්‍යයේ ද දැක්වේ. එවන් වූ වාරි කර්මාන්තය සම්බන්ධ බදු හා නීතිරීති ඇතුළත් නෛතික පසුබිම පිළිබඳ මෙම ලිපිය තුළින් විවරණය කරනු ලැබේ.

ක්‍රමවේදය

මෙම පර්යේෂණය සඳහා ක්‍රමවේදය වශයෙන් ද්විතීය මූලාශ්‍රය පරිශීලනයට අදාල පුස්තකාල ගවේෂණය සඳහා යොමු වූ අතර ඒ ඇසුරින් විවිධ ග්‍රන්ථ, ලිපි, අධ්‍යයනය කරමින් දත්ත ලබා ගන්නා ලදී.

විමර්ශනය

දිය ගොඩ දෙකම රජ සතුය යන සිද්ධාන්තය අනුව වාරි මාර්ගවලින් ලබා ගන්නා ජලය සඳහා රජුට බද්දක් ගෙවීමට අනුරාධපුර යුගයේ ආරම්භයේ සිටම සිදු වූ බව වංසකතා හා සෙල්ලිපි අධ්‍යයනයෙන් හෙළි වේ. රජවරුන් මෙන්ම ධනවත් පුද්ගලයින් විසින් වැව් තනවා කෘෂිකාර්මික කටයුතුවලට සහයෝගය දුන් අතර එම වැව් පරිහරණය කරන්නන් සඳහා බදු අය කරන්නට විය. මෙසේ අය කරන්නා වූ බදු අතරින් ශිලා ලේඛනයන්හි සඳහන් වන එක් බද්දක් ලෙසට **දකපති** බද්ද පෙන්වා දිය හැකිය. මහාවංසයෙහි දකභාග යනුවෙන් සඳහන් වන අතර (සංස්.) උදකප්‍රාප්ති, (පාලි) උදකපත්ති/ උදකපතිය/ දකපති/ දකපෙති යන නම්වලින් දක්වා තිබේ. මෙම **දකපති** යන වචනය පිළිබඳ වියතුන් විවිධ වූ අරුත් සපයා ඇත. මේ පිළිබඳව අදහස් ඉදිරිපත් කර ඇති ගෝල්ඩන් ස්මිත් පඬි පෙන්වා දී ඇත්තේ **දක** යන්න **දැකීම** යන අර්ථයත් **පති** යන්නෙන් **පසුව** යන අර්ථයත් එනම් මෙයින් දැකීමෙන් පසුව යන අරුත ගෙන දෙන බවයි. **දකපති** යන වචනය පිළිබඳ මුලර්ගේ සහ ප්‍රැන්කේගේ අදහස වනුයේ **දකපත** යන වචනය **පති** යන භාවක්‍රියා පදය ඇතුළත්ව පද දෙකකින් සැදුම්ලත් වචනයක් බවයි. මේ පිළිබඳව බ්‍රෝයර්ගේ අදහස වනුයේ සකු බසෙහි **දක්ෂම්** යන්න **දක** යන්නද **ප්‍රති** යන පදයෙන් **පති** යන පදය ද බිඳී එන්නට ඇති බවයි. ඒ අනුව දකපති යන්නෙහි අදහස දක්ෂ, ප්‍රවීණ යනුවෙන් පැහැදිලි කළ හැකි බව ඔහුගේ අදහසයි.

දකපති යන්න නාම පදයක් ලෙස පෙන්වා දෙන වික්‍රමසිංහ මහතා සිය තහවුරු කිරීම සඳහා නිදසුන් වශයෙන් සෙල්ලිපි පාඨයන් දක්වා ඇත.

"සම සතර වච්සර දකපති කණය බදිපිත"

මේ අනුව මෙම නාම පදය සංස්කෘත භාෂාවට අනුව අර්ථ තුනක යෙදිය හැකි බව වික්‍රමසිංහ මහතාගේ අදහසයි. එනම් දක්ෂපති (having seen), උදකපති (lord of water) සහ උදක ප්‍රාප්ත යනුවෙනි. මේ අතුරින් සෙල්ලිපිවල සඳහන් තොරතුරු සමඟ උදක ප්‍රාප්තිය හෙවත් ජල බද්ද යන අදහස බෙහෙවින්ම ගැළපෙන බව ඔහුගේ අදහසයි. ජල බද්ද සෑම කන්නයක දී අයකර ගන්නා ලද බව සිතුල්පව්වෙන් ලැබුණු පළමුවන සියවසට අයත් පර්වත ලිපි දෙකකින් පැහැදිලි වෙයි. ජල බද්ද අය කරන ලද්දේ මුදලින් ද නැතහොත් ලැබුණු අස්වැන්නෙන් ද යන්න පැහැදැලි නැත. ඉන්දියාවේ දිය බද්ද අය කරගන්නා ලද ක්‍රමය මෙහි දී අනුගමනය කරන්නට ඇතැ'යි සිතිය හැකිය. කෞටිල්‍යගේ අර්ථ ශාස්ත්‍රයෙහි සඳහන් වන පරිදි අතින් දිය ඇද ගොවිතැන් කරන්නන් අස්වැන්නෙන් පහෙන් කොටසක් ද කරින් දිය ඇද ගොවිතැන් කරන්නන් අස්වැන්නේ හතරෙන් පංගුවක් ද ජල යන්ත්‍ර මාර්ගයෙන් ජලය ලබා ගනිමින් ගොවිතැන් කරන්නන් අස්වැන්නෙන් තුනෙන් හෝ හතරෙන් පංගුවක් ද දිය බදු වශයෙන් රජයට ගෙවිය යුතු විය. මෙම විස්තරය අනුව පැහැදිලි වන්නේ ඇළ, දොළ, ගංගා, විල්, තටාක, වැව්, අමුණු ආදි ඕනෑම ජලාශයක ජලය ගොවිතැන් සඳහා යොදාගැනීම වෙනුවෙන් රජයට බද්දක් ගෙවීමට එකල ගොවීන්ට සිදු වූ බවයි.

ඓතිහාසික මූලාශ්‍ර කෙරෙහි අවධානය යොමු කළ විට මණිකාර ගමේ වැවක් කර වූ චන්ද්‍රමුඛ ශිව රජු (ක්‍රි.ව.52-60) ඒ වැව ඉසුරුමුණි විහාරයට පූජා කළ අතර රජුගේ බිසවට එම ගමින් ලැබුණ බද්ද ඇය විසින් විහාරයට පූජා කළ බවත් සඳහන් වේ. තවද වසභ රජු (ක්‍රි. ව. 66- ක්‍රි. ව. 110) ඇළහැර නම් වූ ස්ථානයේ දකභාගය මුංවෙළ විහාරයට පූජා කළ බව සඳහන් වේ. වසභ රජුගේ කාලයට අයත් කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයෙන් හමුවන මඩවල ගිරිලිපියේ **අමරගලක වවිය දකපති බිකු සගහටය දිනහ** යනුවෙන් සඳහන් වීමෙන් අමරගලක නම් වැවෙහි දකපතිය භික්ෂූන් වහන්සේට ලබා දුන් බවට තොරතුරු අනාවරණය වේ. කොතලකිඹියාව ලෙන් ලිපියක දකපති යනුවෙන් සඳහන් නොවුණ ද **දකබරි ගමක වවිය උවසක දතහ පති** (දකබරි ගමේ වැවේ උපාසක දත්තගේ ප්‍රාප්තිය ලෙනට) යනුවෙන් සඳහන් වී ඇත්තේ ද මෙම තත්ත්වය යි.

අනුරාධපුර යුගයේ දී රජු සතු මෙන්ම පෞද්ගලික අය සතුව වැව්, අමුණු, ඇළ මාර්ග, තිබූ බවට සාධක ඇත. ඒ වැව් වෙනුවෙන් ගොවීන්ගෙන් අය කළ බදු වැව් හිමියන්ට අයත් වූ අතර සමහරුන් ඒවා විහාරාරාමවලට පූජා කර ඇත. කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයට අයත් ගල්ගමුව ලෙන් ලිපියක වඩ්ඩමාන ගමේ ප්‍රාප්තිය (බද්ද) ද, වැව ද අභය රජු විසින් මහා විහාරයට දෙන ලදි'යි යනුවෙන් සඳහන් වීම ද විශේෂ අවස්ථාවකි.

වාරි මාර්ගවලින් දිය බද්දට අමතරව ඒවායෙන් අල්ලා ගන්නා මත්ස්‍යයන් වෙනුවෙන් අය කළ මත්ස්‍ය බද්ද එනම් **මතෙර මඣිබක** නම් බද්දක් ගැන සඳහන් වේ. මහරත්මලේ සෙල්ලිපියේ සඳහන් **මජිබක** යන්නට අරුත් සපයන වික්‍රමසිංහ මහතා මජිබක යන්නෙන් **මජ්බුක** නම් තෙරනමක් පිළිබඳව අදහස් ඉදිරිපත් කරයි. මුලර් මහතා ද වික්‍රමසිංහ මහතාගේ මතයම අනුමත කර ඇත. එහෙත් මෙම මතය ප්‍රතික්ෂේප කරන පරණවිතාන මහතා **මජිබක** යන්නෙන් **මත්ස්‍ය භාගය** හෙවත් මාළු ඇල්ලීමෙන් ලැබෙන කොටස යන අදහස ගෙන දෙන බව සාධක සහිතව ඉදිරිපත් කරයි. **මජිබක** යන්න සෑම තැනකටම යෙදී ඇත්තේ වැවක් පිළිබඳව සඳහන් කිරීමෙන් අනතුරුව බව පවසන පරණවිතාන ශූරීහු මජිබක යන්නට පෙර මතෙර, මතිර, මතර යන ශබ්දවලින් එකක් සෑමවිටම යෙදී ඇති බවක් පවසයි.

ඒ අනුව මතෙර, මතිර, මතර යන වචන සංස්කෘත මාතෘකා සහ මාතිකා යන පාලි වචනයන්ගෙන් බිඳී එන්නක් විය හැකිය යන අදහස ඉදිරිපත් කරයි. මාතෘ යන්න වෛදික සංස්කෘතියෙහි **නදී** යන අර්ථය ගෙන දෙයි. **කා** යන්න ස්වල්පාර්ථයෙහි යෙදේ. ඒ අනුව මාතෘකා යනු කුඩා නදියකි. එනම් දිය ඇළකි. මජිබක යනු මත්ස්‍ය භාගයයි. ඇළවල්වල මසුන් ඇල්ලීමෙන් ලැබෙන ආදායම වෙනුවෙන් අය කරන ලද බද්ද මතෙර මජිබක යනුවෙන් සඳහන් කරන ලද බව පරණවිතාන මහතාගේ අදහසයි. කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ පෙරියකඩු විහාර ගිරි ලිපියක **තුලහක මහවවි මතෙර මජිබික** යනුවෙන් ද එහිම තවත් ලිපියක **චිගරවලිය වවිය මතර මජි-බක** යනුවෙන් ද කණිට්ඨතිස්ස රජ සමයට අයත් රුවන්වැලිසෑය පුවරු ලිපියක **මතෙර මජිබකි** යනුවෙන් ද සඳහන් වේ.

එවන් ආකාරයෙන් විහාරස්ථානවල අභිවෘද්ධිය තකා මෙකීවා වූ මත්ස්‍ය බද්ද පූජා කළ බවට ශිලා ලේඛනවල සඳහන් වුව ද බුදුරජාණන් වහන්සේ අනුදැන වදාළා වූ පාරිශුද්ධ දහමේ සත්ත්ව ඝාතනය තරයේ පිටු දැක තිබීම හේතුවෙන් මෙම කාරණය පිළිබඳ පරස්පර විරෝධී අදහස් ගොඩනැගෙනු ඇත. දෙවන සේන රජුගේ අභය වැව ටැම් ලිපියෙහි සඳහන් වන පරිදි රජු විසින් වැවේ සිව් කොනේ කණු සතරක් සිටුවා එහි මසුන් මැරීම තහනම් කරන ලදී. මෙම ශිලා ලිපියට අනුව එම නීතිය උල්ලංඝනය කළ අය අත්අඩංගුවට ගෙන ඔවුන් ලවා වැව් මෙහෙ කරවීමට කටයුතු යොදා තිබුණි. මෙම ශිලා ලිපියෙහි අභය වැවේ මසුන් මැරීම තහනම් කර ඇති ආකාරයෙන් පැහැදිලි වන්නේ වෙනත් වැව්වල මසුන් මැරීම තහනම් නොවූ බවත් මෙය ථේරවාදී බෞද්ධ මධ්‍යස්ථානය වූ මහාවිහාරය අසල පිහිටා තිබීම හෙයින් මෙම ආඥාව බලපාන්නට ඇති බවයි.

අනුරාධපුර යුගයේ අග භාගයේ දී දිය බද්ද සඳහා භාවිතා කොට ඇත්තේ **පිසඹුරුවත** යන වචනය බව පෙනේ. නවවන හා දසවන සියවසට අයත් සෙල්ලිපි දෙකක මේ වචනය යෙදී ඇත. එමෙන්ම මෙය පොළොන්නරුව යුගයේ දී නිශ්ශංකමල්ල රජුගේ සෙල්ලිපි කිහිපයකම සඳහන් වී ඇත. පෙර සඳහන් කළ **මතෙර මජිබක** යන්නට **පිසඹුරුවත** යන්න ආචාර්ය පරණවිතාන මහතා තේරුම් දී ඇත්තේ මසුන් සඳහා අය කළ (මච්ඡ භාග) බද්දක් ලෙස ය. නිශ්ශංකමල්ල රජුගේ පොළොන්නරු බද්ධ සීමා ප්‍රාසාදයේ ඇති ටැම් ලිපියක එන **'රන්තිසැ මිණිහොරු ගඟතලා, පදී ඇතුළු වූ තුන් රජයෙහි නොඑක් මහාවැතැනැ අශේෂ ප්‍රාණීන්ට අභය දී නොමරන නියායෙන් සම්මත කොට පිසඹුරුවත ද සෙහෙන් කොටා ගත් තැනැට ද සැම දවසටමැ කැති අඬහැර'** යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වන්නේ **පිසඹුරුවත** යනු දිය බද්දක් බවයි.

වාරි කර්මාන්තයේ නෛතික පසුබිම පිළිබඳ සාකච්ඡාවට ලක් කිරීමේ දී එහි නඩත්තු කටයුතු භාරව සිට ඇති නිලධාරීන් හා ඒ සම්බන්ධ කාරණා ද සැකෙවින් ගෙනහැර පෑම මනාය. වැව් නඩත්තුව සඳහා **වැරි** නමින් හඳුන්වා ඇති ශ්‍රමය භාවිතයට ගත් බව සෙල්ලිපිවලින් අනාවරණය වෙයි. **වැරි** යන්න වැව් පිළිබඳව සඳහන් නොවන අවස්ථාවල ද සෙල්ලිපිවල යොදා ඇති පදයකි. මේ අනුව **වැරි** යන පදය වාරි මාර්ග කටයුතු සඳහා ලබාගත් ශ්‍රමය හැඳින්වීමට පමණක් නොව ඊට වඩා පුළුල් අර්ථයකින් භාවිත කළ බව පෙනේ. රජයට රටවැසියන් විසින් නොමිලේ නිශ්චිත දින ගණනක් ලබා දිය යුතු වූ ශ්‍රමය හැඳින්වීමට **වැරි** යන පදය යොදා ඇත. මෙම ශ්‍රමය වාරි මාර්ග නඩත්තුව සඳහා ද භාවිතයට ගෙන ඇති බව පැහැදිලි ය. **'කුඩින් කළ වරජක් ඇත ගම් සිරිත් දඬ කිරා කිරූ දඬ මිනැ ඇකැ අවට සොළොස් රියන් ගැඹුරැ රියන් කබුළ් බැගින් ගෙනැ වැව් මෙහෙ කැරැවිය යුතු නොකළ කිරූ දඬ ගතැ යුතු'** යනුවෙන් සඳහන් වේ. යම් යම් වැරදිවලට දඬුවම් වශයෙන් වැව්වල වැඩ කිරීමට සිදු වූ බවත් මෙමගින් පැහැදිලි වේ. දඹුල්ලෙන් ලැබී ඇති ලෙන් ලිපියක **අණනික තිශ** යනුවෙන් සඳහන් වේ. සෙනරත් පරණවිතාන ශූරීන්ට අනුව **අණනික** යනු

වාරි ඉංජිනේරු තනතුරක් වන්නේ ය. එනිසා තිස්ස නැමති වාරි ඉංජිනේරුවා අණනික තිස යනුවෙන් හඳුන්වා ඇත. කෑගලු දිස්ත්‍රික්කයේ මාපිටි විහාරයේ ලෙන් ලිපියක **අඩිකය උතර** යනුවෙන් සඳහන් වී තිබේ. එයින් ප්‍රකාශ ඇළ මාර්ග භාරව සිටි නිළධාරියෙකු සම්බන්ධවයි. දෙවැනි සේන රජු කාලයට අයත් මිහින්තලේ සෙල්ලිපියක **වැවැජෑරුම්** නම් නිළයක් දැක්වෙන අතර ඉන් ප්‍රකාශ වන්නේ වාරි කර්මාන්තයට අයත් විධායක නිළධාරියෙකු වශයෙන් සැලකේ.

නවවන-දසවන සියවස්වලට අයත් අත්තාණි ටැම් ලිපිවල සඳහන් වන 'වියොවදාරන්නන්' වාරි කර්මාන්ත පර්යේෂකයන් විය හැකි බව එච්. ඩබ්. කොඩ්රින්ටන් උපකල්පනය කරයි. එම කාලයටම අයත් ශිලා ලිපි කිහිපයක සඳහන් *ගංගකඩත් වැඩි* හා *වැව් මෙහෙ* යන වදන්වලින් ප්‍රකාශ වන්නේ වාරිමාර්ග ඉදිකිරීම හා නඩත්තුව සඳහා ජනතාවගෙන් ලබා ගන්නා ලද රාජකාරි ශ්‍රමයයි. පොළොන්නරු රජමාළිගා ටැම් ලිපියේ සඳහන් වන **පෙරවරිබුද්** නැමැති නිළධාරියා ඇළ මාර්ගවල ජලය කෙත්වතුවලට බෙදී යන සීමා නිර්ණය කරන්නෙකු විය හැකි බව එච්. ටී. බස්නායක ප්‍රකාශ කර තිබේ. අතුරුපොළයාගම අත්තානි කණු ලිපියේ **දොළොස් මහා වැතැන්** නම් වූ නිළධාරියෙකු පිළිබඳ සඳහන් වන අතර ඔහුගේ රාජකාරිය වී ඇත්තේ වැව් තැනවීම සඳහා ගැමියන්ගෙන් ශ්‍රමය ලබා ගැනීමයි. එනයින් පැහැදිලි වන්නේ එක්තරා ආකාරයක වැඩවසම් ක්‍රමයක් වාරිකර්මාන්තය පදනම් කරගෙන ක්‍රියාත්මක වී ඇති බවය. දහනවවන සියවසට අයත් ටැම්ලිපි කිහිපයකම **තලා ඇරැක්ක** හා **තලා ඇරැක්ක වැදෑරුම්** නම් වූ නිළධාරීන් දෙදෙනෙකු ගැන සඳහන් වී ඇත. මෙහි එන **ඇරැක්** යන්නෙන් ආරක්ෂක තනතුරක් ගැන කියවෙන හෙයින් **තලා ඇරැක්ක** යනු වාරිමාර්ග ආරක්ෂයෙකු බව පැහැදිලිය. ඒ අනුව **තලා ඇරැක්ක වැදෑරුම්** නමින් හැඳින්වුණු නිළ නාමය ජල සංරක්ෂණය පිළිබඳ විධායක තනතුරක් විනැ'යි සිතිය හැකිය.

වැව හා සම්බන්ධව සාකච්ඡා කිරීමේ දී වැව හා නොකළ යුතු ක්‍රියාවන් වැව් තහංචි ලෙසට සඳහන් කළ හැකිය. මේවා සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයේ නීති නොඑසේ නම් අණ ලෙසට දක්වන අතර ඇතැම්හු අණ බණ ලෙසටත් මේවා වහරති. මෙකී තහංචි පැනවීම **අණ බෝල බැඳීම** ලෙසට ද හඳුන්වයි. එහි දී මිනිසාගේ උසට සරිලන දිවි කඳුරු ඉත්තක් මුදුනේ අතු තුනක් ඇති බොල්පනා කොළ අතු මිටියක් බඳී. මෙය යම් තැනක සිටුවීමෙන් තහංචිය පැනවේ. මෙම කර්තව්‍යය කුකුළා හැඬලීමට පෙර සිදු කරනු ලැබේ. සාමාන්‍යයෙන් අණ බෝල බඳිනු ලබන ස්ථානයන් වන්නේ වැ කන්ද, අමුණ, වැව් පිටවාන ආදී වූ ස්ථානවලයි. නිදසුන් වශයෙන් දැක්වුවහොත් අනවසරයෙන් සොරොව්වෙන් ජලය ලබා ගැනීම තහනම් කෙරෙන නියෝගය සොරොව්ව අසල අතුමිටියක් සිටුවා එහි බැඳීමෙන් සංකේතවත් කරනු ලබයි. වැවේ නපුරු කිඹුලන්ගෙන් ප්‍රවේසම් වීම සඳහා වැවේ ගැඹුරට නොයා යුතුය යන තහංචිය සංකේතවත් වන්නේ රක්ත වර්ණ මල් මිටියක් කණුවක බැඳ වැව් ගැඹුරේ පිටට පෙනෙන පරිදි සිටුවීමෙනි. අනවසරයෙන් මාළු ඇල්ලීම තහනම්ය යන නියෝගය බොල්පනා අතුමිටියක් කණුවක බැඳ වැ මංකඩ සිටුවීමෙන් අඟවයි. මීට අමතරව වේල්ල කපා ජලය ලබා ගැනීම, ඕලු, නෙළුම් වැනි අල හෑරීම වැළැක්වීම, වියළි කාලයේ කුඩා මසුන් ඇල්ලීම වැළැක්වීම වැනි කාර්යයන් සඳහා ද අණබෝල බැඳීම තහංචිය පැනවේ.

අල්ලායි ටැම් ලිපිය **අවුණට් මීවුන් නොගන්නා ඉසා** යනුවෙන් අමුණ හෝ වේල්ල මතට ගවයන් නොගත යුතු බව දක්වා තිබේ. ගවයන් ඒ මත ගමන් කිරීමෙන් එය බාදනය වීම වැළැක්වීම මෙමඟින් අපේක්ෂා කර ඇත. සමන්තපාසාදිකාවේ වැව් නඩත්තුව හා පවත්වාගෙන යාම සම්බන්ධ මෙවැනි නීති අන්තර්ගත ගමකට ඔයකින් ජලය ගලා ඒමට බාධා නොකළ යුතු බව කොළඹ කෞතුකාගාර ටැම් ලිපියේ සඳහන් ය. සය වන මිහිඳු රජුගේ වෙස්සගිරි ශිලා ලිපියෙහි තිසා වැවේ ජලය බෙදාහැරීම සම්බන්ධයෙන් වූ වියවුලක්

නිරාකරණය කිරීම සඳහා පනවන ලද නීති ඇතුළත් වේ. වෙස්සගිරි විහාරයට අයත් කුඹුරු කරිස 144කට ජලය සැපයිය යුතු ආකාරය මෙහි නිශ්චිතව ම දක්වා තිබේ. මෙසේ වැවෙන් නිකුත් කළ ජලය එම කුඹුරු, රන්මසු උයන, කෙල ගෙය, උයන් තෙය, මානෙල් තෙය යනාදිය සඳහා බව දක්වා ඇත. භික්ෂූන් කොළොම්බ ඇළට ජලය ගලා යාමට සැලැස්වීම නොකළ යුතු බවත් මෙහි දැක්වේ.

වැව් සම්බන්ධ කොට ගනිමින් මිනිසා තුළ සමගිය සමාදානය ඔපවත් කරනු වස් අතීතයේ වැවෙන් ජලය ප්‍රයෝජනයට ගැනීම සම්බන්ධව බුද්ධඝෝෂ මාහිමියන් මහැඟි සටහනක් දක්වා ඇති අතර අප ප්‍රස්තුතයට ඔබින කරුණු බිඳක් අප එතුළින් උපුටා ගෙන මෙසේ දක්වාලමු.

"සියලු දෙනාටම පොදු යම් වැවක් ඇත්නම් ඒ වැවේ ජලය සියලු මිනිසුන්ම හිමිකම් කියනු ලබයි...... නියං කාලයෙහි දිය හිඟ වූ කල්හි පමණක් වාරයෙන් වාරයට දිය දෙති. දිය වාරය පැමිණි කල්හි යමෙක් දිය නොලබයිද ඔහුගේ ගොයම් මැලවෙයි. යම් කිසිවෙක් අනුන්ගේ කුඩා ඇළෙන් හෝ කුඹුරෙන් හෝ තමාගේ හෝ අනුන්ගේ හෝ ඇළට හෝ දොළට හෝ කුඹුරට හෝ සොර සිතින් දිය ඇතුළු කරවයි ද කැලෑව පැත්තට හෝ ගලා යන්නට සලසයි ද ඔහුට වරද පැමිණේ. යම් කිසිවෙක් මගේ දියවරය බොහෝ කලෙකින් වන්නේ ය. මේ ගොයමද මැලිවෙතැයි අනුන්ගේ කුඹුරට ඇතුළුවන දිය ඒ ඇතුළුවන මඟ වසා තමාගේ කුඹුරට ඇතුළු කරවයි නම් වරදමය. ඉදින් ජලය වැවෙන් පිටවන්නට පෙර හෝ අනුන්ගේ ඇළ කටට පැමිණෙන්නට පෙර හෝ ගලා එන දිය අනුන්ගේ කුඹුරට නොපිවිස තමාගේම කුඹුරට ඇතුළුවන පරිද්දෙන් වියළි ඇළම තැනින් තැන බඳියි ද ජලය නික්මෙන්නට පෙර බැන්දානම් යහපති. පිටවූ පසු බැන්දා නම් දඩ ගෙවිය යුතුය....."

මෙය වාරි කර්මාන්තය හා බැඳි නීතිමය පැතිකඩ පිළිබඳ අවබෝධ කරගැනීමට මනා රුකුලක් සපයන බව පැහැදිලි ය.

නීතිමාලාවෙන් ඔබ්බට ගිය ගැමියන්, ඔවුන් විසින්ම සම්පාදනය කරගත් රීති මාලාවක් ද අතීත වාරි සංස්කෘතිය තුළ මුදුන්පත්ව ඇත. වැවට බැසීමේ දී ඔවුනොවුන් තමන්ට සිතැති ආකාරයට බැසීම සිදු නොකරයි. ඔවුනොවුනගේ විවිධ වූ කාර්යයන් සඳහා විවිධ මංකඩවල් වෙන් වෙන් වශයෙන් ඔවුන් විසින්ම නිර්මාණය කර ගෙන තිබිණ. ස්නානාය සඳහා නාන මංකඩ, පානය සඳහා බොන මංකඩ, රෙදි සේදීම සඳහා රදා මංකඩ වශයෙනි. කිසි අවස්ථාවක එකී මංකඩ වැරදි ආකාරයකට භාවිතා නොකිරීමට ඔවුන් වගබලා ගත යුතුය. වැව් ජලය ගැමියන් එදිනෙදා දෛනික කාර්යයන් උදෙසා පරිභණය කිරීමේ දී වැව දිව්‍යමය වස්තුවක් සේ සලකා කටයුතු කිරීමට නිතැතින්ම පියවර ගත්තාහ. ගම් වැසියෝ කිසිවිටක රක්ත වර්ණ ඇඳුම් ඇඳගෙන වැව් බැම්ම උඩින් ගමන් නොකළ යුතු විය. කුඩයක් ඉහළාගෙන වැව් බැම්ම උඩින් ගමන් කිරීම සිදු නොකළ යුතු විය. වැව අසලින් ගමන් කරන අවස්ථාවක කරෙහි තුවායක් හෝ සළුවක් ඇත්නම් එය අතට ගත යුතුය. ගැමියන් වැව් කන්ද මතින් කිසිදු අවස්ථාවක මළසිරුරක් ගෙන නොයති. මක් නිසාද යත් වැව යනු පාරිශුද්ධ වස්තුවක් වන අතර එය කිසිවිටකත් කිල්ලකට අසු නොකළ යුතුය. කෘෂිකාර්මික දිවියක් ගත කළ ජනයාගේ දිවිය වැව මතම පදනම් වූවක් නිසා හෙයින් වැව දෙවියන්ට සමාන වස්තුවක් සේ ඔවුන් ඇදහීම පුදුමයට කරුණක් නොවේ. එම නිසාවෙන් ම රජුගේ පටන් සුළු ජනයා දක්වා ම වාරි කර්මාන්තයට මුල් තැනක්, විශේෂ ගෞරවයක්, අවධානයක් ලබා දෙන්නට ඇත.

නිගමනය

ප්‍රෞඪ ඉතිහාසයකට උරුමකම් කියන්නා වූ ශ්‍රී ලාංකිකයන්ගේ අතීත ශ්‍රී විභූතිය විදහාලනු වස් වසර දහස් ගණනින් පශ්චිම වර්තමානය තුළ දී මෙන්ම අනාගතය උදෙසාත් සුරක්ෂිත වාරි උරුමය හා බැඳුණු ඒ හා සම්බන්ධ අතීත නීතිරීති මාලාවන් මෙන්ම එකල ශ්‍රී රාජ්‍යයන්ගේ සුබ සිද්ධිය උදෙසා මෙන්ම රාජ්‍ය ආඥාවන් උදෙසා වාරි කර්මාන්තයන් හරහා රජයට එක් කරගත් බදු පිළිබඳවත් වර්තමානයේ දී නඩත්තුවෙන් බැහැරව සිදීයන වාරි පද්ධතීන්ට සාපේක්ෂව අතීත මානවයා දේවත්වයෙහි ලා වාරි කර්මාන්තයන් සුරැකි අපූර්වත්වය යථෝක්ත කරුණු විග්‍රහයන් අවබෝධයෙන් මනාව පසක් කොට ගත හැකිය.

පරිශීලන.

ඉන්දික, එම්. කේ. ඒ. (2012) ***අනුරාධපුර යුගයේ සමාජ ක්‍රමය***, ඇස්. ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, 675, පී. ද ඇස්. කුලරත්න මාවත, කොළඹ 10

ශ්‍රී ලංකාවේ ඉතිහාසය (පළමුවන කොටස), අනුරාධපුර යුගය අධ්‍යාපන ප්‍රකාශන දෙපාර්තමේන්තුව

දිල්හාරා, එච්. (2020.12.16) ***හෙළදිව වාරි සංස්කෘතිය***, www.sinhala.slguardian.lk

දිවාකර, ඒ. අයි. (2015) ***සෙල්ලිපි විමසුම***, සම්භාව්‍ය ප්‍රකාශන, කැළණිය

හික්කඩුවේ ශ්‍රී සුමංගල හිමි, බටුවන්තුඩාවේ දේවරක්ෂිත පඬිතුමා, ***මහාවංසය*** සිංහල, සංස්. (1967) කොළඹ, රත්නාකර පොත් වෙළඳ ශාඛාව

ස්වර්ණසිංහ, කේ. එම්. අයි. (2005), ***අපේ වැවෙන් පැන් දෝතක්***, චාග ප්‍රකාශන, පන්නිපිටිය

සිරිවීර, අයි. (2004) ***ශ්‍රී ලාංකේය ඉතිහාස තරංග***, ආරිය ප්‍රකාශකයෝ, වරකාපොළ

සෙනෙවිරත්න, ඒ. (2003) ***පුරාණ සිංහල වාරි සංස්කෘතිය***, ඇස් ගොඩගේ සහ සහෝදරයෝ, කොළඹ 10

විජේරත්න, ඒ., ***සෙල්ලිපිවලින් හෙළිවන දීමනා සහ බදු පිළිබඳ විමසා බැලීමක්***, විද්‍යාලංකාර 125 වන ශාස්ත්‍රීය සමරු සංග්‍රහය

විතානාච්චි, සී. ආර්. (2015) ***පුරාණ ශ්‍රී ලංකාවේ වාරි කර්මාන්තයේ සමාජ පුරාවිද්‍යාත්මක අවකාශය හඳුනා ගැනීම,*** The journal of archaeology and heritage studies *http://repository.rjt.ac.lk*